

VALITSUSKOMISJONI JA OMAVALITSUSLIITUDE KOOSTÖÖKOGU DELEGATSIOONI LÄBIRÄÄKIMISTE LÕPP-PROTOKOLL 2008. AASTA RIIGIEELARVE OSAS

Läbirääkimiste poolteks on Vabariigi Valitsuse poolt moodustatud valitsuskomisjon ja Omavalitsusliitude Koostöökogu delegatsioon. Valitsuskomisjoni juhhib regionaalminister, Omavalitsusliitude Koostöökogu delegatsiooni juhivad Eesti Linnade Liidu juhatuse esimees ja Eesti Maaomavalitsuste Liidu esimees.

Pooled juhivad oma tegevuses Euroopa Kohalike Omavalitsuste Harta põhimõtetest; Põhiseaduse § 154 ja § 157, Eesti Vabariigi seadustest, poolte poolt kinnitatud läbirääkimiste töökorrast, Eesti Vabariigi Valitsuse ministriumidevahelise komisjoni ja Omavalitsusliitude Koostöökogu delegatsiooni 2007. aasta riigieelarve osas läbirääkimiste lõpp-protokollis kokkulepitust ja käesolevate läbirääkimiste käigus vastu võetud otsustest.

Läbirääkimiste lähtealused

1. Kohalike omavalitsuste otsustusõiguse ja vastutuse suurendamine, kohalike omavalitsuste poolt osutatavate avalike teenuste kättesaadavuse parandamine ja kvaliteedi tõstmine.
2. Omavalitsustele stabiilse, seadustel põhineva tulubaasi kindlustamine, mis tagab neile seadustega ja seaduste alusel pandud ülesannete täitmiseks vajalikud tulud, võimaldab teha kohalikuks arenguks vajalikke investeeringuid ning tagab omavalitsuste jätkusuutliku arengu.
3. Riigi poolt osutatavate või rahastatavate teenuste tagamine mahus, mis võimaldavad teenuste kättesaadavust ja kvaliteedi ning ei loo täiendavat survet kohalike omavalitsuste eelarvetele.
4. Olemuselt omavalitsuslike funktsioonide kohalikele omavalitsustele üleandmise küsimustes läbirääkimiste jätkamine.

Läbirääkimiste käik

I Kohalike omavalitsuste tulubaas ja riigieelarvest finantseerimine

1. Omavalitsusliitude Koostöökogu delegatsiooni ettepanekud:

- 1.1. Näha ette omavalitsuste eelarvetesse laekuva üksikisiku tulumaksu osa suurendamine mitte vähem kui 1,0 protsendipunkti võrra, sh:
 - 1.1.1. käesolevaks ajaks jõustunud õigusaktidega kohalikele omavalitsustele lisandunud kuid tulubaasiga katmata kohustuste osaliseks täitmiseks 0,6 protsendipunkti ning
 - 1.1.2. kohaliku infrastruktuuri põhivara kulumi korvamiseks ja investeeringuvajaduste osaliseks katmiseks 0,4 protsendipunkti.
- 1.2. Näha ette tasandusfondi "k" valemiga omavalitsustele eraldatava osa suurenemine võrdeliselt kohalikesse eelarvetesse laekuva üksikisiku tulumaksu osa suurendamisega täiendavas summas vähemalt 750 miljonit (arvestuslikult) krooni, tasandamiseks maksutuludest laekuvate vahendite ja kulutuste ebaühtlast jagunemist.
- 1.3. Teehoiu korraldamise tagamiseks suurendada teeseaduses kütuseaktsiisist laekuvate vahendite kohalike teede hoiuks eraldatavat osa 30 %-ni. Töötada välja ja rakendada teehoiuvahendite jaotuses uus kulupõhine teehoiu vahendite jaotussüsteem, arvestades riiklikus teeregistris olevate andmetega kohalike teede osas.

- 1.4. Keskkonnaministeeriumi eelarves kavandada vahendid kohalikesse eelarvetesse laekuva maamaksu vähenemise hüvitamiseks täies mahus Vabariigi Valitsuse poolt tehtud ja tehtavate maamaksuvabastuste osas.
- 1.5. Lisada tasandusfondi sihtotstarbelised vahendid Tallinna linnale – pealinna funktsiooni täitmiseks vajalike kulutuste katteks (traditsioonilised Vabariigi aastapäeva üritused, erakorralised kulud seoses kõrgete väliskülaliste vastuvõtuga, riiklikult tähtsate objektide kõrgendatud korrashoiuga seotud kulud).
- 1.6. Kaasata omavalitsusliidud Euroopa Liidu struktuurifondide programmeerimisperioodi 2007 - 2013 rakendamise protsessi ning arvestada strateegiliste otsuste langetamisel kohalike omavalitsuste kui oluliste partneritega riiklike eesmärkide täitmisel.
- 1.7. Haridustoetusteks ette nähtud vahendites näha ette investeringukomponent vähemalt 15 % kasvuga võrreldes 2007. aastaga.
- 1.8. Kavandada riigieelarves vahendid aineseksioonide, keelekeskuste, noorte-, õpilas- ja pedagoogide ürituste ja koolituse korraldamise kulude katteks vähemalt 20 miljoni krooni ulatuses ning eraldada need otse maakondlikele omavalitsusliitudele ja Tallinna, Tartu ja Pärnu linnale.
- 1.9. Määrata riigieelarvest toetus valla- ja linnaeelarvetele huvikoolidega seotud kulude osaliseks katmiseks vähemalt 150 miljoni krooni ulatuses lähtudes valla või linna haldusterritooriumil asuvates huvikoolides huviharidust omandavate õppurite arvust, huviala valdkondadest ja riiklikest prioriteetidest.
- 1.10. Eraldada riigieelarvest kohalike eelarvete toetamiseks õpilaste koolisõidu kulude katmisel vähemalt 200 miljonit krooni. Töötada välja ühtne süsteem õpilaste koolisõidu kulude katmiseks.
- 1.11. Kõigi põhikooli õpilaste toitlustamise rahastamise toetamiseks planeerida riigieelarves vahendid arvestusega 20 krooni põhikooli õpilase kohta koolipäeva arvestuses.
- 1.12. Näha riigieelarves ette investeringutoetus kohalikele omavalitsustele kultuuri- ja spordi infrastruktuuri arendamiseks - investeringuteks, vähemalt 250 miljonit krooni aastas.
- 1.13. Reformimata riigimaade hooldamise ja haljastamise kulutused tuleb katta riigieelarvest.
- 1.14. Algatada väikesaarte seaduse muudatus, lisada püsiasustusega saarte loetellu sealt puuduvad saared ja eraldada saari haldavatele omavalitsustele eritoetust vähemalt 8 miljonit krooni.

2. Valitsuskomisjoni ettepanekud:

1. Kohalike omavalitsuste tulubaasi (tulumaks ja tasandusfond kokku) osakaal SKP's on stabiilne.
2. Kohalikele omavalitsustele laekuva tulumaksu osa jaotuspõhimõtete muutmine selliselt, et deklaratsioonita tulumaksu ja välismaalt saadud tulult arvestatud tulumaksu ei kanta kohalikele omavalitsustele ning tulumaksu ja maamaksu intressid laekuvad riigieelarvesse. Muudatused rakenduvad 2009 algusest.
3. Maamaksuseaduses kehtestada looduskaitsealadele ühtne maamaksu soodusmäär 50 %.
4. Tasandusfondi jaotuspõhimõtete muutmine loodusvarade kasutamise tasude osas eesmärgiga võtta arvesse kolme viimase aasta laekumised ja hooldatava puudega inimese parameetri osas eesmärgiga kasutada algandmetena puudega isikuid, kellele on määratud hooldaja.
5. Omavalitsuskorralduse tõhustamiseks ülesannete täitmine (KOV-ide ühisüritused, tugiteenused, ühishanked) maakondlike omavalitsusliitude kaudu.

6. Valdkondades, kus ülesanded on jagatud riigi ja omavalitsuste vahel, lepitakse läbirääkimiste lõpp-protokollis kokku lisaks riigieelarvelistele toetuste mahule ka omavalitsuste eelarvetest tulev finantseerimise maht.
7. Keskpikal perioodil kohalike omavalitsuste koondeelarve tasakaalu või ülejäägi saavutamine.
8. Kohaliku omavalitsuse üksuse finantsjuhtimise seaduse ja kohaliku omavalitsuse maksejõuetuse seaduse rakendamine 2009. aasta eelarvetele
9. Ettepanekud riigieelarvest kohalikele omavalitsustele tehtavate investeeringute toetusmeetmete jaotuspõhimõtete korrastamiseks või uute põhimõtete väljatöötamiseks.

Tabel 1. Kohalike omavalitsuste eelarvete põhinäitajad (miljonit krooni)

	2003	2004	2005	2006	2007*	2008*	2009*	2010*	2011*
Tulud KOKKU	11 881	12 865	14 651	18 141	21 358	25 271	28 481	31 712	34 216
Põhilised maksutulud	5 736	6 247	7 109	8 704	10 835	12 708	14 536	16 281	18 080
- Tulumaks	5 094	5 555	6 350	7 870	9 920	11 740	13 510	15 195	16 930
- Maamaks	449	476	506	517	550	578	611	643	678
- Kohalikud maksud	79	94	118	132	150	161	171	183	195
- Keskkonnatasud	114	122	136	184	214	229	244	260	277
Tasandusfond*	1 124	1 000	950	1 132	1 430	1 430	1 430	1 430	1 430
Kulud KOKKU	12 209	13 079	14 570	18 707	21 358	25 271	28 481	31 712	34 216
Eelarvete koondtasakaal	-328	-214	-81	566	0	0	0	0	0
Võlakoormus kokku	3 776	4 075	4 561	5 487	5 600	5 600	5 600	5 600	5 600
Tulubaas kokku (tulumaks ja tasandusfond)	6 217	6 555	7 300	9 002	11 350	13 170	14 940	16 625	18 360
SKP (miljard krooni)	132,9	146,7	173,1	204,6	239,6	274,4	308,9	343,5	380,4
Suhtarvud ja kasvud									
<i>Eelarve tulud (% SKP-st)</i>	8,9%	8,8%	8,5%	8,9%	8,9%	9,2%	9,2%	9,2%	9,0%
<i>Eelarve tulud (% riigieelarve tuludest)</i>	28,8%	27,7%	26,6%	26,7%	27,3%	27,9%	28,4%	28,5%	28,8%
<i>Maksutulud (% SKP-st)</i>	4,3%	4,3%	4,1%	4,3%	4,5%	4,6%	4,7%	4,7%	4,8%
<i>Tulubaas (% SKP-st)</i>	4,7%	4,5%	4,2%	4,4%	4,7%	4,8%	4,8%	4,8%	4,8%
<i>Koondtasakaal (% SKP-st)</i>	-0,2%	-0,1%	0,0%	0,3%	0,0%	0,0%	0,0%	0,0%	0,0%
<i>Võlakoormus (% SKP-st)</i>	2,8%	2,8%	2,6%	2,7%	2,3%	2,0%	1,8%	1,6%	1,5%
<i>Eelarve tulude kasv (v.e.a)</i>		8,3%	13,9%	23,8%	17,7%	18,3%	12,7%	11,3%	7,9%
<i>Tulubaasi kasv (v.e.a)</i>		5,4%	11,4%	23,3%	26,1%	16,0%	13,4%	11,3%	10,4%

* Prognosis

**Võlakohustused vastavalt VLES § 8 lõike 1 punktile 1

3. Omavalitsusliitude Koostöökogu taotlused ning eraldised riigieelarvest 2008 riigieelarve eelnõus

Tabel 2. Riigieelarvelised eraldised kohaliku omavalitsuse üksustele (tuhat krooni)

	Eraldised riigieelarvest (tuhat krooni)	2007 RE	2008 KTK taotlus	2008 RE eelnõus
HTM	Õpilaste koolitoitlustamise toetamiseks	222 022	Arvestuslikult	225 658
HTM	Õpilaste koolitranspordi toetuseks	-	200 000	-
HTM	Hariduskulud, s.h	2 854 522	Arvestuslikult	3 274 416
HTM	- pedagoogide töötasu, sotsiaalmaks, täienduskoolitus	2 483 140	Arvestuslikult	2 895 724
HTM	- hariduskorralduslikud ja ühistegevuse kulud	14 000	20 000	14 000
HTM	-õpikud, õppevahendid	103 806	Arvestuslikult	100 456
HTM	- üldhariduskoolide investeerimis-komponent	240 471	264 825	250 471
HTM	Toetus huvikoolide kulude osaliseks katmiseks		150 000	0
HTM, VV	Programm „Igale lapsele lasteaiakoht”			300 000
SoM	Toimetulekutoetus	227 469	Arvestuslik	100 000
SoM	Sotsiaaltoetuste ja –teenuste osutamise ja arendamise kulud	32 000	38 000	32 000
VV	Toetus väikesaareliste omavalitsustele	6 000	8 000	6 500
VV	Pealinna funktsioonid		4 000	-
VV	Tasandusfond	1 430 000		1 430 000

Tabel 3. Eraldised läbi ministeeriumide eelarvete (tuhat krooni)

	Eraldised riigieelarvest (tuhat krooni)	2007 RE	2008 taotlus	2008 RE eelnõus
MKM	Kohalike teede hoid	429 000 + 37 000		633 000
SoM	Sotsiaalministeeriumi investeringutoetused (sh KOV lastekodud)	21 030	240 000	21 000
KuM	Kultuuriministeeriumi investeringutoetused	132 836	250 000	126 336
SiM	Eraldised üleriigilistele omavalitsusliitudele	2 000	8 000	2 000
SiM	Eraldised maakondlikele omavalitsusliitudele		15 000	-
SiM või	Eraldis kohalike omavalitsuste		2 000	-

VV	uurimis- ja koolituskeskuse loomiseks			
SiM	KOV infoühiskonna arengu toetus	-	-	3 000
SiM	Hajaasustuse infrastruktuur	-	-	53 291
KeM või RM või VV	Eraldised keskkonnaprojektide ehitushindade kallinemise kompenseerimiseks EL ees võetud kohustuste täitmiseks läbi KIK-i (v.a. välisabi)	45 206	Arvestuslik	436 000 (Lisaks 2007. a LEA-s +119 milj.kr KKM-s ja 100 milj.kr KIK-s)
HTM	HTM investeeringute toetused (k.a. kutseõppeasutused)	118 908		0
KeM	Reformimata riigimaade hooldamine läbi keskkonnateenistuste (lepingud KOV-ga)			15 000
SF	Vee- ja jäätmeprojektid			722 943
SF	Piirkondliku tervikliku ja tasakaalustatud arengu tugevdamine			748 580

Eriarvamused:

1. Omavalitsusliitude Koostöökogu jääb oma ettepaneku juurde omavalitsuste eelarvetesse laekuva üksikisiku tulumaksu osa suurendamiseks 1,0 protsendipunkti ning tasandusfondi mahtu vähemalt 750 miljoni krooni võrra ning teeb ettepaneku suurendada omavalitsustele laekuva üksikisiku tulumaksu osa 2008. aastaks vähemalt 0,1 protsendipunkti võrra ning tasandusfondi mahtu vähemalt 75 miljonit krooni.

Kohalike omavalitsuste tulubaasi maht (tulumaks ja tasandusfond) ei kata kohalikele omavalitsustele seadustega pandud põhiülesannete nõuetekohast täitmist. Kohalikele omavalitsustele 2008. aastaks kavandatud tulubaas SKP suhtes jääb alla 2003. aasta taset arvestamata vahepeal kohalikele omavalitsustele lisandunud kohustusi.

Täiendavaid vahendid on vajalikud koolieelsete lasteasutuste, huvikoolide, kultuuritöötajate, sotsiaaltöötajate palkade tõstmiseks. Aastast aastasse on eraldatud vahendeid munitsipaalkoolide pedagoogide palkade tõstmiseks (2008 järele 15 %), mistõttu teiste kohalikust eelarvest palka saavate töötajate palgad on järjest rohkem maha jäänud munitsipaalkoolide pedagoogide palkadest.

Ilma täiendavate vahenditeta ei suuda kohalikud omavalitsused jätkata neile seadusega pandud ülesannete täitmist elanikele piisavas mahus ning kindlustada omavalitsusüksuste tasakaalustatud arengut.

2. Kohalike omavalitsuste tulubaasi kujundamisel arvestada administratiivselt (riigi poolt) kavandatavate hinnatõusude (elekter, kütus jne) mõjuga.

3. Omavalitsusliitude Koostöökogu jääb oma taotluse juurde suurendada kütuseaktsiisist laekuvate vahendite kohalike teede hoiuks eraldatavat osa 30 %-ni ning näha teeseaduses alates 2008 ette nende vahendite eraldamine vähemalt 15 % ulatuses.

01. jaanuari .2007 seisuga oli Eesti teedevõrgu kogupikkus 57025 km, millest 37552 km moodustavad kohalikud maanteed, 2994 km linnatänavad ja teed ning 16479 km riigimaanteed . Kohalikud teed ja linnatänavad moodustavad 71 % teede üldpikkusest kuid nende korrashoiuks eraldatakse ainult 15 % teeseadusega teede korrashoiuks eraldatavatest vahenditest. Sealjuures ei ole kohalikele omavalitsustele kuuluvate teede ja tänavate

rekonstrueerimis- ja remonttöid võimalik finantseerida EL struktuurifondide vahenditest.

4. Omavalitsusliitude Koostöökogu on arvamusel, et 12 krooni ulatuses kavandatav toetus koolilõuna katmiseks ei kata päevaste üldhariduskoolide 1-9 klassi õpilaste koolilõuna hinnatõusu ning jääb oma taotluse juurde eraldada koolilõuna toetuseks omavalitsuste eelarvetele vähemalt 20 krooni päevas õpilase kohta.

2007 aasta sügisel on tegelik keskmine kulu ca 18 krooni päevas. 2008 on oodata toiduainete hindade märkimisväärselt kallinemist. Sotsiaalministeeriumi arvates on tervisliku koolilõuna maksumus tänastes hindades 15 krooni päevas õpilase kohta.

5. Omavalitsusliitude Koostöökogu jääb oma taotluse juurde eraldada riigieelarvest kohalike eel-arvete toetamiseks õpilaste koolisõidu kulude katmisel vähemalt 200 miljonit krooni.

Kokkulepe:

1. Rahandusministeerium esitab kohalike omavalitsuste tulubaasi arengu analüüsi järgmise aasta eelarveprotsessi alguseks.
2. Tasandusfondi loodusvarade kasutamise tasude arvestuses rakendatakse 2008. aastast meetodikat, mille kohaselt võetakse arvesse kolme eelneva aasta laekumised kaalutud keskmisena (0,5; 0,3; 0,2).

Edaspidi lahendamist vajavad küsimused:

1. Rahandusministeeriumil näha ette riigieelarve strateegias 2009-2012 kohalike omavalitsuste tulubaasi arenguga seonduva informatsiooni kajastamine ning korraldada ministeeriumite haldusalade tegevusvaldkondade meetmete maksumuste raames riigieelarvest kohalikele eelarvetele suunatavate vahendite mahtude kajastamine, et tagada omavalitsustele eelarvete planeerimisel täiendav stabiilsus.
2. Omavalitsusliitude Koostöökogu peab vajalikuks jätkata läbirääkimisi eesmärgiga leida pooli rahuldavad lahendused 2009. aasta riigieelarve eelnõu koostamisel järgmistes küsimustes:
 - 1) Lisada tasandusfondi sihtotstarbelised vahendid Tallinna linnale – pealinna funktsiooni täitmiseks vajalike kulutuste katteks (traditsioonilised Vabariigi aastapäeva üritused, erakorralised kulud seoses kõrgete väliskülaliste vastuvõtuga, riiklikult tähtsate objektide kõrgendatud korrashoiuga seotud kulud).
 - 2) Eraldada Euroopa Liidu struktuurifondide vahenditest kavapõhiselt raha omavalitsusliitudele eesmärgiga tugevdada omavalitsuste strateegilise juhtimise alast suutlikkust (avalike teenuste pakkumiseks kaasaegsete haldusprotsesside kirjeldamine ja juurutamine organisatsiooni tasandil kohalikus omavalitsuses).
 - 3) Näha riigieelarves kohalikele omavalitsusüksustele ette vahendid omandireformi tulemusena tekitatud sundüürike probleemi lahendamiseks vastava elamufondi loomiseks, võimaldades seda teha ka koostöös erasektoriga.
 - 4) Eraldada maakondlikele omavalitsusliitudele vahendid maakonna tasakaalustatud arengu tagamiseks ja maakondlike arendusprojektide kaasfinantseerimiseks vähemalt 20 miljonit krooni aastas.
 - 5) Eraldada üleriigilistele omavalitsusliitudele igaaastane toetus rahvusvaheliste suhete arendamiseks ning tegevuseks rahvusvahelistes ühendustes.
3. Muudatused, mis näevad ette tulumaksu intresside ja maamaksu intresside kandmise riigieelarvesse ning deklaratsioonideta tulumaksu mitteeraldamise kohalikele omavalitsustele, rakenduvad 2009. aasta algusest. Läbirääkimisi jätkatakse kompensatsioonimehhanismi üle.

4. Kohaliku omavalitsuseüksuse üksuse finantsjuhtimise seadust ja kohaliku omavalitsuseüksuse üksuse maksejõuetuse seadust kohaldatakse 2009. aasta eelarvete suhtes.

II Haridus- ja noorsootöö

1. Omavalitsusliitude Koostöökogu delegatsiooni ettepanekud:

- 1.1. Jätkata läbirääkimisi riigieelarvest kohalikele eelarvetele eraldatava haridustoetuse süsteemi muutmiseks vastavalt 2007. aasta eelarveläbirääkimistel saavutatud kokkulepetele uue rahastamismudeli osas. Mudel peab arvestama lisaks õpilaste arvule klassis ka klassikomplekte, õppekava kallidust erinevatel kooliastmetel, laste erivajadusi, kakskeelsust, õpetaja kvalifikatsiooni, klassijuhatamise tasu ja kooli juhtimiskulusid ning lisavahendeid töötasude diferentseerimiseks ja koolikorralduslikeks muudatusteks.
- 1.2. Haridustoetuse määramisel rääkida eraldi läbi iga arvestusliku kuluelemendi suuruse ja jaotuse osas.
- 1.3. Haridustoetusteks ette nähtud vahendid peavad katma seaduste ja seaduste alusel kohalikele omavalitsustele pandud ülesannete täitmise, sealhulgas:
 - 1.3.1. tagama hariduse kättesaadavuse ja kvaliteedi I ja II kooliastmes õpilase kodu lähedal, hariduse kvaliteedi III- ja gümnaasiumiastmes;
 - 1.3.2. erivajadustega laste tugisüsteemide arengu;
 - 1.3.3. koolikorralduslike muudatustega kaasnevate omavalitsuste kulude katmise;
 - 1.3.4. omavalitsusüksuse sisese palgapoliitika kujundamist ja heade õpetajate suuremat motiveerimist;
 - 1.3.5. õppekavale vastavate õpikute ja õppevahendite kulude katmise;
 - 1.3.6. munitsipaalkoolide- ja lasteasutuste pedagoogide täienduskoolituse rahastamise;
 - 1.3.7. investeringute tegemise vähemalt 15 % kasvuga võrreldes 2007. aastal eraldatuga.
- 1.4. Analüüsida haridusvaldkonna investeringutoetuse vahendite vajadust ja võimalusi nende lisamiseks omavalitsuste tulubaasi.
- 1.5. Kavandada riigieelarves vahendid ainesektsioonide, keelekeskuste, noorte-, õpilas- ja pedagoogide ürituste ja koolituse korraldamise kulude katteks vähemalt 20 miljoni krooni ulatuses ning eraldada need otse maakondlikele omavalitsusliitudele ja Tallinna, Tartu ja Pärnu linnale.
- 1.6. Kavandada täiendavaid ressursse riikliku üldhariduse arengukavaga kohalikule omavalitsusüksustele alushariduse valdkonnas (sh koolieelse eelõpetuse võimaldamine) pandud ülesannete täitmiseks.
- 1.7. Määrata riigieelarvest toetus valla- ja linnaelarvetele huvikoolidega seotud kulude osaliseks katmiseks vähemalt 150 miljoni krooni ulatuses lähtudes valla või linna haldusterritooriumil asuvates huvikoolides huviharidust omandavate õppurite arvust, huviala valdkondadest ja riiklikest prioriteetidest.
 - 1.7.1. Läbirääkimiste käigus leppida kokku toetuste jaotamise tingimused ja kord ning toetuste arvestuslik suurus õppuri kohta.
 - 1.7.2. Otsida võimalusi nn "ringiraha" eraldamiseks kohalikele omavalitsustele, et luua võimalused kõigile noortele spordi- ja huvialaga tegelemiseks.

- 1.8. Kõigi põhikooli õpilaste toitlustamise rahastamise toetamiseks planeerida riigieelarves vahendid arvestusega 20 krooni põhikooli õpilase kohta koolipäeva arvestuses.
- 1.9. Analüüsida võimalusi kõigi õpilaste tasuta toitlustamiseks ja selleks vajalike vahendite lisamiseks kohalike omavalitsuste tulubaasi.
- 1.10. Suurendada õpilaskodude rahastamise mahtu (sh. investeringuteks), et tagada õpilaskodu kohtade olemasolu ja katta koolivõrgu muudatustest tulenev vajadus.
- 1.11. Eraldada riigieelarvest kohalike eelarvete toetamiseks õpilaste koolisõidu kulude katmisel vähemalt 200 miljonit krooni. Töötada välja ühtne süsteem õpilaste koolisõidu kulude katmiseks.
- 1.12. Näha ette täiendavad vahendid ujumise algõpetuse toetamiseks ja jätkusuutlikkuse tagamiseks. Eraldis peab võimaldama üürida ujulaid, katta õpilaste transpordikulud ning katta ujumisõpetajate töötasu. Vahendid kavandada haridustoetuse hulgas.
- 1.13. Õpetamise kõrge kvaliteedi tagamiseks kohalikele omavalitsustele kuuluvates üldhariduskoolides läbi kvalifitseeritud õpetajate olemasolu teeme ettepaneku muuta senist riigieelarvelistel kohtadel õppimisega kaasnevaid tingimusi selliselt, et tagada lõpetajate tööle asumine üldhariduskoolides.

2. Valitsuskomisjoni ettepanekud:

1. Uus haridustoetuse eraldamise kord (üldharidussüsteemi rahastamismudel) käsitleb eelkõige õpetajate palgavahendite jaotuspõhimõtteid ning tagab senisest paremini hariduse kvaliteedi ja kättesaadavuse. Rahastamismudel on õppekava- ja arvestusliku klassikomplekti põhine. Mudel arvestab lisaks õpilaste arvule klassis ka klassikomplekte, õppekava maksumust erinevatel kooliastmetel, laste individuaalsust ja hariduslikke erivajadusi ning sellega seotud tugisüsteeme, kakskeelset õpet, õpetaja kvalifikatsiooni, lisades täiendava ressursi klassijuhatamise tasu ja kooli juhtimiskulude (direktori, õppealajuhataja palgavahendid) ning pedagoogide täienduskoolituse kulude kompenseerimiseks. Mudeli paindlikkus võimaldab ka töötasude diferentseerimist, läbi viia koolikorralduslikke muudatusi ja arvestada õpilase individuaalsusega. Uut mudelit on kavas rakendada alates 1. jaanuarist 2008.
2. Riigieelarvest eraldatav haridustoetus ei saa olla ainus katteallikas kõigi seadustest ja seaduste alusel kohalikele omavalitsustele pandud ülesannete täitmiseks. Haridustoetuste eesmärk on eelkõige toetada kohaliku omavalitsuse üksusi haridusvõimaluste tagamisel sõltumata konkreetse kohaliku omavalitsuse (koolipidaja) tulubaasist ja eelarvevõimalustest. 2008 riigieelarve projektis taotleb Haridus-ja Teadusministeerium tasandusfondi hariduskulude kasvuks 423,5 miljonit krooni (s.h. koolilõuna toetus).
 - 2.1 Valitsusprogrammi kohaselt on kavas tagada õpetajate palgavahendite tõus sellises ulatuses, et nooremõpetaja palga alammäär ületaks 2011 riigi keskmise palga. Riigieelarve strateegias nähakse selleks ette iga-aastane palgavahendite kasv. 2008 riigieelarve projektis taotleb Haridus-ja Teadusministeerium üldhariduskoolide õpetajate palgavahendite kasvu, mis võimaldab tõsta õpetajate palga alammäärasid 20 %. Samas on valitsuskomisjon seisukohal, et kohapealse palgapoliitika kujundamine ja heade õpetajate motiveerimine sõltub konkreetsest koolipidajast-omavalitsusest, lähtuvalt üleriigiliselt kokku lepitavatest palga alammääradest (kokkuleppe mittesaavutamisel Vabariigi Valitsuse poolt kehtestavatest palga alammääradest), samuti kohalikest tingimustest ja tööturu pakkumistest.
 - 2.2 Õppevahendite soetamise toetamine tagab võimaluse täita riiklike õppekavade nõuded sõltumata õpilase majanduslikust või sotsiaalsest taustast. 2007 toetati 1.-9. klassides õpikute ja õppevahendite muretsemist 740 krooniga õpilase kohta, 10.-12. klassides õpikute muretsemist 282 krooniga õpilase kohta. Sellega oli kaetud õpilastele õpikute ja töövihikute, töölehtede jms kulud. 2008 riigieelarve projektis kavandatakse õppevahendite ja õpikute toetamist õpilase

kohta samas mahus.

- 2.3 Lisavahendid tugisüsteemide (logopeedide ja abiõpetajate) rakendamise toetamiseks kavandatakse riigieelarve strateegia perioodi lõpuks.
 - 2.4 Riigieelarve strateegia 2008-2011 kohaselt töötatakse välja ja viiakse ellu kõiki õppetasemeid ja –liike hõlmav e-õppe riiklik programm ehk Tiigrihüpe II, millega nähakse ette kaasaegse tehnilise varustuse soetamine kõikidele koolidele ja õppetarkvara ning e-õppe keskkondade arendamine vastavalt ajakohastatud õpikeskkonna ja õppevahendite standardile. Haridus- ja Teadusministeerium planeerib koolide IKT infrastruktuuri täiendamiseks rakendada koostöös kohalike omavalitsustega kaasrahastamise põhimõtet ja kavandab 2008 riigieelarve projektis selleks täiendavad vahendid.
- 3 Tulenevalt haridusvaldkonna võrdlemisi suurest investeringute vajadusest on Riigieelarve strateegias ette nähtud kapitalikomponendi suurendamine munitsipaalkoolide pearahas, eesmärgiga säilitada eelmise aastaga võrdne kasvutempo. 2008 riigieelarve projekti tasandusfondi hariduskulude hulgas taotleb Haridus- ja Teadusministeerium kohalikele omavalitsuste haridusinvesteringute toetuseks arvestuslikult 250,4 miljonit krooni. Uue haridustoetuste eraldamise korra rakendamisel on kavas muuta investeringutoetuse jaotus klassikomplekti- ja õpilaspõhiseks, et tagada toetuse mahu stabiilsus kohalikele omavalitsustele.
 - 4 Investeringukomponent võimaldab kohalikel omavalitsustel muuhulgas katta ka omavahendite vajaduse munitsipaalomandis olevate haridusobjektide investeringute taotlemisel EL struktuurifondide vahendite Elukeskkonna arendamise rakenduskavas kavandatud meetmetest. Üleriigiliste omavalitsusliitude esindajad kaasatakse nende meetmete rakendamisprotsessi.
 - 5 Muudeks hariduskorralduslikeks ja ühistegevuseks ettenähtud vahendite maht lepitakse kokku vastava Vabariigi Valitsuse määruse, millega jaotatakse haridustoetuseks eelarves ettenähtud vahendid kohalikele omavalitsustele, kooskõlastamise käigus. Vabariigi Valitsuse komisjon toetab põhimõtteliselt ettepanekut eraldada need vahendid otse maakondlikele omavalitsusliitudele (ning Tallinna, Tartu ja Pärnu linnale) kuid eelistab seda teha Siseministeeriumi poolt algatatud maakondlike omavalitsusliitude tugevdamise kontseptsiooni valmimise raames.
 - 6 Vabariigi Valitsuse tegevusprogrammi 2007-2011 kohaselt töötatakse rahvastikuminiistri juhtimisel välja lastehoiu infrastruktuuri arendamise kontseptsioon. Haridus- ja Teadusministeerium on seisukohal, et kooliks parema sotsiaalse, vaimse ja füüsilise valmisoleku tagamiseks tuleb kõik lapsed kaasata eelõpetusse vähemalt aasta enne kooli ja lastehoiu infrastruktuuri arendamise kontseptsioonis tuleks sellega arvestada. Laste eelõpetuse toetamise põhimõtete osas jätkatakse läbirääkimisi.
 - 7 Huvihariduse kättesaadavuse ja kvaliteedi arendamiseks on oluline riigieelarvest laste ja noorte huvitegevust- ja haridust toetada. Vabariigi Valitsuse komisjon peab oluliseks huvikooli seaduse jõustumist 1. septembril 2007 ning Haridus- ja Teadusministeerium on taotlenud riigieelarve strateegia raames riigieelarvelist toetust huvikoolidele. Vabariigi Valitsuse tegevusprogrammi 2007-2011 kohaselt töötatakse kultuuriministri juhtimisel välja ringiraha õigusakti eelnõu. Huvitegevuse- ja hariduse toetamise põhimõtete osas jätkatakse läbirääkimisi.
 - 8 2008 riigieelarve projektis taotleb Haridus- ja Teadusministeerium üldhariduskoolide 1.-9. klassi õpilaste koolilõuna toidupäeva toetuse kasvu 12 kroonile õpilase kohta. Haridus- ja Teadusministeerium taotleb riigi eelarvevõimaluste suurenemisel koolilõuna toetuse laiendamist ka gümnaasiumiastme õpilastele. Koolilõuna toetuse jaotuspõhimõtete üle (s.h. lisamise üle omavalitsuste tulubaasi) jätkatakse läbirääkimisi.
 - 9 Õpilaskodutoetuse rakendamine aitab vähendada väljalangevust põhikoolist ja toetab materiaalselt vähekindlustatud peredes kasvavate laste õppimisvõimalusi. Riiklikult toetatava õpilaskodu kohtade vajaduseks on planeeritud ca 1 % põhikooli õpilaste üldarvust ehk ca 1 300 õpilaskodu kohta. Gümnaasiumivõrgu ümberkorraldamisel on tulevikus kavas laiendada õpilaskodude programmi

täiendavalt gümnaasiumiastme õpilastele. 2007. aastal kehtestati riiklikult toetatava õpilaskodu kohamaksumuseks 3 000 krooni kuus. 2008 jätkatakse õpilaskodu kohtade riikliku toetamist vähemalt samas mahu.

- 10 Õpilaste koolisõidu kulutuste kompenseerimist kohalikele omavalitsustele riigieelarves ette ei nähta. Vabariigi Valitsuse komisjon on seisukohal, et õpilaste transpordi korraldamine on kohalike omavalitsuste kohustus, mida finantseeritakse kohalikest eelarvetest. Eeldatav tulubaasi kasv võimaldab kohalikel omavalitsustel kavandada piisavalt vahendeid ka koolitranspordi kulude katmiseks.
- 11 Vabariigi Valitsuse komisjon toetab ettepanekut jätkata ujumise algõpetuse läbiviimise toetamist. 2008 riigieelarve projektis on riikliku ujumisõpetuse programmi jätkamiseks Kultuuriministeeriumile vastavad vahendid ette nähtud.
- 12 Noorte kõrgharidusega õpetajate esmakordse tööleasumise motiveerimiseks väikelinnadesse ja maapiirkondadesse, samuti vene õppekeelega koolidesse, on Haridus- ja Teadusministeeriumil plaanis 2008. aastal käivitada pedagoogilise kõrgharidusega õpetajatele tagastamatu stardiraha (lähtetoetuse) maksmine. Vastav Põhikooli- ja gümnaasiumiseaduse muudatuse eelnõu on menetluses.
- 13 Vabariigi Valitsuse komisjon loodab, et lisaks riigipoolsele toele ja kavandatavatele meetmetele aitavad kõik kohalikud omavalitsused kaasa Üldharidussüsteemi arengukava aastateks 2007-2013 ja Noorsootöö strateegia 2006-2013 rakendamisele, käesoleva kokkuleppe eesmärkide täitmisele ja haridussüsteemis olevate probleemide lahendamisele. Eeldame, et riigipoolsete toetussummade eraldamise korral tagavad kohalikud omavalitsused:
 - 13.1 eraldiste sihtotstarbelise ja efektiivse kasutamise ning omapoolse kaasfinantseerimise olulistes hariduse ja noorsootöökuludes vähemalt samas mahu, mis 2007 eelarveaastal;
 - 13.2 õpetamise kõrge kvaliteedi kohalikele omavalitsustele kuuluvates üldhariduskoolides, mille puhul on esmatähtis kindlustada need koolid kvalifitseeritud õpetajate olemasoluga ja kaas-aegse õpikeskkonnaga;
 - 13.3 kohaliku omavalitsuse pädevuses olevate meetmete tõhusa rakendamise koolist väljalangevuse vähendamiseks ja koolikohustuse täitmiseks oma haldusterritooriumil elavate koolikohustuslikus eas olevate õpilaste suhtes;
 - 13.4 laste valmisoleku ja sujuva ülemineku kooli võimaldades kõikidele oma haldusterritooriumil elavatele koolieelses eas olevatele lastele osalemise eelõpetuses vähemalt aasta enne kooli;
 - 13.5 koostöös naaberomavalitsustega oma haldusterritooriumidel demograafiliselt ja logistiliselt põhjendatud koolivõrgu kujundamise, arvestades eelkõige kodulähedase algkooli säilimist ja gümnaasiumiastme koondumist vähematesse koolidesse, suuremates tõmbekeskustes eraldi koole gümnaasiumiastmega või 7.-12. klassidega;
 - 13.6 noortele mitmekesised võimalused isiksuse arenemiseks lisaks formaalharidussüsteemi võimalustele lähtudes noorsootöö strateegias 2006-2013 määratletud eesmärkidest ning nende saavutamise indikaatoritest.

Kokkulepe:

1. Uus haridustoetuse eraldamise kord (rahastamismudel) käsitleb eelkõige õpetajate palgavahendite jaotuspõhimõtteid ning tagab senisest paremini hariduse kvaliteedi ja kättesaadavuse. Rahastamismudel on õppekava- ja arvestusliku klassikomplekti põhine. Mudel arvestab lisaks õpilaste arvule klassis ka klassikomplekte, õppekava maksumust erinevatel kooliastmetel, laste individuaalsust ja hariduslikke erivajadusi ning sellega seotud tugisüsteeme, kakskeelset õpet,

õpetaja kvalifikatsiooni, lisades täiendava ressursi klassijuhatamise tasu ja kooli juhtimiskulude (direktori, õppealajuhataja palgavahendid) ning pedagoogide täienduskoolituse kulude kompenseerimiseks. Mudeli paindlikkus võimaldab ka töötasude diferentseerimist, läbi viia koolikorralduslikke muudatusi ja arvestada õpilase individuaalsusega. Poolte kokkuleppeid kajastab mudeli seletuskiri, mis on lisatud käesolevale lõpp-protokollile.

2. Uut korda rakendatakse alates 1. jaanuarist 2008, kusjuures 3 aastase üleminekuperioodi jooksul (2008-2010) rakendatakse mudeli seletuskirjas väljapakutud kompensatsioonimehhanismi.
3. Jätkatakse koostööd haridustoetuse eraldamise korra täiustamisel. Rahastamismudelis õpilase pearaha aluseks olev õppekava baasmaksumus võetakse iga-aastase eelarveläbirääkimise objektiks. Mudeli edasiarendamisel täpsustatakse muuhulgas regionaalpoliitiliselt eriolukorras olevate koolide täiendava finantseerimise tingimusi.
4. Uue haridustoetuse eraldamise korra rakendamisel jaotatakse 2008 investeeringuvahendid klassi- ja õpilaspõhiselt hoides klassipõhist investeeringukomponenti vähemalt 20 000 krooni tasemel klassi kohta ja õpilaspõhist komponenti vähemalt 395 krooni tasemel.
5. Käivitatakse kõiki õppetasemeid ja –liike hõlmav e-õppe riiklik programm ehk Tiigrihüpe II, millega nähakse ette kaasaegse tehnilise varustuse soetamine kõikidele koolidele ja õppetarkvara ning e-õppe keskkondade arendamine vastavalt ajakohastatud õpikeskkonna ja õppevahendite standardile.
6. Jätkatakse ujumise algõpetuse läbiviimise toetamist. 2008 riigieelarve projektis kavandab Kultuuriministeerium selleks vastavaid vahendeid.
7. Jätkatakse läbirääkimisi haridustoetuse arvestuslike kuluelementide (investeeringutoetus, õppevahendite- ja õpikute toetus, muudeks hariduskorralduslikeks ja ühistegevuseks ettenähtud vahendid) suuruse ja jaotuse üle, eesmärgiga jõuda hiljemalt detsembriks 2007 kokkuleppele 2008.aasta summade täpsete mahtude ja jaotuspõhimõtete osas.
8. Jätkatakse läbirääkimisi lastehoiu infrastruktuuri arendamise, laste eelõpetuse toetamise, huvitegevuse ja -hariduse toetamise, tugisüsteemide (logopeedide ja abiõpetajate) rakendamise toetamise põhimõtete osas.
9. Üleriigiliste omavalitsusliitude esindajad kaasatakse EL struktuurfondide vahendite Elukeskkonna arendamise rakenduskavas ja Inimressursi arendamise rakenduskavas kavandatud haridus- ja noorsootööd puudutavate meetmete rakendamisprotsessi.

Eriarvamused:

1. Näha ette vahendid kompenseerimaks nende omavalitsuste kulusid, kus õpetajate kvalifikatsioon erineb oluliselt klassi õpetamise kulude (baasmaksumuse) arvestamise aluseks olevast pedagoogi kvalifikatsioonist juhul, kui üleriigiliselt kehtestatakse rohkem kui üks pedagoogi palga alammäär.
2. Kõigi põhikooli õpilaste toitlustamise rahastamise toetamiseks planeerida riigieelarves vahendid arvestusega 20 krooni põhikooli õpilase kohta koolipäeva arvestuses. Analüüsida võimalusi kõigi õpilaste tasuta toitlustamiseks ja selleks vajalike vahendite lisamiseks kohalike omavalitsuste tulubaasi.
3. Eraldada riigieelarvest igaaastaselt õpilaste koolisõidu kulude katmisel kohalike eelarvete toetamiseks vähemalt 200 miljonit krooni. Töötada välja ühtne süsteem õpilaste koolisõidu kulude katmisel. Analüüsida võimalusi omavalitsuste tulubaasi tõstmiseks selle kululiigi katmisel.
4. Investeeringutoetusteks kavandada riigieelarves 2008. aastal vahendid vähemalt 15 % kasvuga

võrreldes 2007. aastal eraldatud mahuga.

5. Haridustoetuseks ette nähtud vahendid peavad katma seaduste ja seaduse alusel omavalitsusüksustele pandud ülesannete täitmise, sealhulgas omavalitsusüksuse sisese palgapoliitika kujundamise võimaluse läbi palgavahendite üldmahu kasvu.

III Sotsiaal-, töö ja tervishoiu valdkond

1. Omavalitsusliitude Koostöökogu delegatsiooni ettepanekud:

1. Jätkata vastavalt 2007 läbirääkimistel kokkulepitule läbirääkimisi olemuslikult omavalitsuslike funktsioonide kohalikele omavalitsustele üleandmise küsimustes eesmärgiga suurendada omavalitsuste otsustusõigust ja vastutust. Riigieelarvelised vahendid peavad katma kohalikele omavalitsustele üleantavate funktsioonide maksumuse ning katma funktsiooni täitmisega kaasnevad administreerimiskulud.
2. Haigekassa tervishoiuteenuste loetelus märgitud piirhind peab hõlmama kõiki tervishoiuteenuste osutamiseks vajalikke kulusid, välja arvatud kulutused teadustegevusele ning õpilaste ja üliõpilaste koolitamisele. Seejuures tagada hooldusravi voodikoha maksumuse hüvitamine, mis ületab haigekassa poolt finantseeritavat osa.
3. Keskvalitsusel näha ette vahendid mitmekülgset esmatasandi teenust pakkuvate esmatasandi tervishoiu keskuste infrastruktuuri väljaarendamiseks.
4. Kavandada lisaks koolitervishoiuteenuse rahastamisele ka koolieelsetes lasteasutustes tervishoiuteenuse rahastamist haigekassa vahenditest.
5. Toimetulekutoetusteks kavandatavates vahendites peab selle üldmahust vähemalt 15 % olema kavandatud toetuste määramise ning väljamaksmisega seotud administratiivkulude, uute teenuste loomise ja olemasolevate arendamise kulude katmiseks (sh investeeringuteks), kuid mitte vähem kui 38 miljonit krooni. Vahendite eristamist administratiivkuludeks, teenuste loomiseks ja arendamiseks ei saa pidada otstarbekaks.
6. Töötada välja seadusandlik regulatsioon kohalikele omavalitsusüksustele toimetulekutoetusteks eraldatud vahendite aasta lõpu jääkide kasutamise võimaluste laiendamiseks sotsiaalvaldkonnas või sellele seatud piirangute vähendamiseks.
7. Näha ette vahendid kohalike omavalitsuste sotsiaalhoolekande infrastruktuuri väljaarendamiseks - investeeringutoetuseks vähemalt 240 miljonit krooni aastas.

2. Valitsuskomisjoni ettepanekud:

Haridus- ja teaduspoliitika: Poliitika juurutamine, mis kindlustaks Eesti elanikele konkurentsivõimelise, võrdseid võimalusi pakuva hariduse kättesaadavuse ning Eesti teaduse arengu ja selle kaudu oskused ning teadmised edukaks toimetulekuks üleilmastumise tingimustes

1. Seab eesmärgiks suurendada aastaks 2010 täiskasvanute hariduses osalejate osakaalu 6 %lt 12,5 %ni. Täiendatud Euroopa Sotsiaalfondi programm "Kvalifitseeritud tööjõu pakkumise suurendamine" – tähtaeg 2008 IV kvartal.
 - Tööhõive tõstmiseks teeme koostööd eelkõige pikaajaliste töötute ja mitteaktiivsete aktiveerimiseks läbi tiheda ja tõhusa koostöö kohalike omavalitsuste ning Tööturuameti piirkondlike osakondade vahel.
 - Kaasame omavalitsusliidud kui olulised partnerid programmeerimisperioodi 2007 - 2013 Euroopa

Sotsiaalfondi (ESF) rakendamise protsessi

Sotsiaal- ja tervisepoliitika: Võimaluste loomine Eesti inimestele väärrikaks ja aktiivseks eluks vanaduspõlves, sotsiaalse turvalisuse suurendamine ühiskonnas, tööaliste puudega inimeste seas 50 % tööhõive saavutamine 15 aastaga, tervena elatud eluea pikendamine

2. Näeb ette rehabilitatsiooni ja tugiteenuste suuremat rahastamist, et terviseprobleemidega ja puuetega inimesed saaksid võimalikult kiiresti naasta tavapärasesse elu- ja töökeskkonda.
 - Kaasame KOV-e sotsiaalhoolekande seaduse muutmise seaduse eelnõu koostamisse – tähtaeg 2009 IV kvartal.
3. Suurendab terviseedenduse programmide mahtu.
 - Näeme ette vahendid EL struktuurfondide vahendite programmeerimisperioodil aastateks 2007-2013 inimressursi arendamise rakenduskava „Pikk ja kvaliteetne tööelu“ meetmetest rahvatervisealase paikkondliku tegevuse ja loodud võrgustiku võimendamisele ning edasiarendamisele.
4. Propageerib tervislikku toitumist koolides ja teistes lasteasutustes.
 - Teeme koostööd tervist säästva ja edendava õpi- ja töökeskkonna põhimõtete rakendamiseks lasteaedades ja koolides ning tervisliku toitumise propageerimiseks lasteaedades ja koolides. Laste õiguste strateegia 2008 rakenduskavas nähakse selleks ette vastavad vahendid.
5. Karmistab järelevalvet õpi- ja töökeskkonna tervisenõuete täitmise üle.
 - Muudame seadusandlust selliselt, et koolitervishoiuteenuse korraldamise kohustus seotakse koolitusloaga ning koolipidaja kohustuseks on tagada koolitervishoiuteenuse osutamiseks standardile vastav tööruum koos sisustusega. Eesti Haigekassa kohustuseks jääb rahastada teenust 12 kuu jooksul vastavalt tegevuspõhiste kuludele.
6. Töötab välja tervikliku riikliku alkoholipoliitika, mis seab eesmärgiks alkoholi kuritarvitamisest tingitud negatiivsete tagajärgede olulise vähendamise.
 - Omavalitsusliitude Koostöökogu toetab ja rakendab alkoholi nõudluse ja tarbimise vähendamise ning kättesaadavuse piiramise meetmeid eesmärgiga vähendada alkoholi kuritarvitamisest tingitud negatiivseid tagajärgi.
7. Tagab ravikindlustuseta isikutele juurdepääsu perearstiteenusele.
 - Töötame välja tööturult heitunud vähemalt üldarstiabi mahus finantskaitse tagamise süsteemi KOV poolt ning lepime kokku riigieelarvest selleks KOV tulubaasi suurendamiseks vajamineva eraldise 2009-2011 riigieelarvestrateegia koostamise ajaks.
8. Muudab läbipaistvamaks haiglate rahastamise, viies tervishoiuteenuste hinna kulupõhiseks.
 - Teeme koostööd hooldusravi (õendusabi) ja sotsiaalhoolekande teenuste integreerimiseks eesmärgiga tagada kõigile inimestele väärrikas vananemine ja oma terviseprobleemiga toimetulek. Selleks arendame välja vajalikud sotsiaal- ja tervishoiuteenused ning rahastamisskeemid.
 - Töötame välja 2009-2011 riigieelarvestrateegia koostamise ajaks esmatasandi tervishoiu keskuste infrastruktuuri väljaarendamise rakendusplaani.
9. Tagab riikliku HIV-i ja AIDS-i vastu võitlemise ja ennetuse strateegia aastateks 2006–2015 elluviimise. Eelkõige keskendub valitsusliit ennetustegevusele noorte ja lastevanemate hulgas hoidmaks ära nakatumist HIVi. Valitsusliit seab eesmärgiks vähendada HIVi nakatunute uute juhtumite arvu ühe miljoni elaniku kohta aastas Euroopa regiooni keskmisele tasemele (50–70 juhtu aastas).

tervishoiu keskuste infrastruktuuri väljaarendamise rakendusplaani, planeerides selleks omavalitsusüksustele ka vastavad vahendid.

13. Pooled jätkavad läbirääkimisi hooldusravi ja sotsiaalhoolekande teenuste võimaliku integreerimise üle 2008 I kvartalis.
14. Sotsiaalministeerium valmistab 2008 ette uue sotsiaalhoolekande seaduse eelnõu, mis võimaldab kohalikele omavalitsustele toimetulekutoetusteks eraldatud vahendite aasta lõpu jääkide kasutamise laiendamise sotsiaalvaldkonnas või sellele seatud piirangute vähendamise.

Eriarvamus:

1. Haigekassa tervishoiuteenuste loetelus märgitud piirhind peab hõlmama kõiki tervishoiuteenuste osutamiseks vajalikke kulusid, välja arvatud kulutused teadustegevusele ning õpilaste ja üliõpilaste koolitamisele. Seejuures tagada hooldusravi voodikoha maksumuse hüvitamine, mis ületab haigekassa poolt finantseeritavat osa.
2. Kavandada lisaks koolitervishoiuteenuse rahastamisele ka koolieelsetes lasteasutustes tervishoiuteenuse rahastamist haigekassa vahenditest.
3. Toimetulekutoetusteks kavandatavates vahendites peab selle üldmahust vähemalt 15 % olema kavandatud toetuste määramise ning väljamaksmisega seotud administratiivkulude, uute teenuste loomise ja olemasolevate arendamise kulude katmiseks (sh investeringuteks), kuid mitte vähem kui 38 miljonit krooni. Vahendite eristamist administratiivkuludeks, teenuste loomiseks ja arendamiseks ei saa pidada otstarbekaks.
4. Näha ette vahendid kohalike omavalitsuste sotsiaalhoolekande infrastruktuuri väljaarendamiseks - investeringutoetuseks vähemalt 240 miljonit krooni aastas.

IV Kultuuripärand ja sport

1. Omavalitsusliitude Koostöökogu delegatsiooni ettepanekud:

1. Näha riigieelarves ette investeringutoetus kohalikele omavalitsustele kultuuri- ja spordi infrastruktuuri arendamiseks - investeringuteks, vähemalt 250 miljonit krooni aastas.
2. Kohalikele omavalitsustele kuuluvate üleriigilise tähtsusega kultuuriobjektide rahastamisel näha investeringute osas ette vähemalt 50 % riigi osalus.
3. Analüüsida kultuurivaldkonna investeringutoetuse vahendite vajadust ja võimalusi nende lisamiseks kohalike omavalitsusüksuste tulubaasi.
4. Kaasata üleriigiliste omavalitsusliitude esindajad juba käivitunud ja käivituvate programmide töösse.

2. Valitsuskomisjoni ettepanekud:

1. Kultuuriministeerium kavandab 2008 riigieelarvest investeringutoetust kohaliku omavalitsuse kultuuri- ja spordiobjektidele 126 336 000 krooni,
2. Kultuuriministeerium kavandab rahvaraamatukogude teavikute soetamiseks eraldada riigieelarvest 35 000 000 krooni (kasv 3 140 000 krooni)
3. Jätkub rahvaraamatukogude IT riistvara soetuse toetamine summas kuni 2 000 000 krooni
4. Tervisespordi arendamiseks suurendab ministeerium maakondlike tervisespordikeskustele suunatud programmi summad 2008 aastal 11 975 000 kroonini

5. Laulu- ja tantsupeotraditsiooni hoidmiseks suurendatakse kooride-, rahvatantsurühmade ning orkestrite tegevustoetusi 24 000 000 kroonini.
6. Kultuuriministeerium ei muuda Kultuurkapitali seadust rahaeraldamise ümberkorraldamise suhtes ning prognoosib maakondlikele ekspertgruppidele toetuseks 29 039 850 krooni.
7. Kultuuriministeerium plaanib 6-19 aastastele suunatud huvialaringides osalemise kompensatsiooniks mõeldud summade väljamaksete põhimõtted välja töötada 2007 III kvartalis. Reaalselt toetused omavalitsustele planeeritakse 2009 riigieelarves.

Eriarvamused:

1. Omavalitsusliidud ei nõustu riigieelarvest investeringutoetusteks eraldatavate vahendite sellise mahuga ja taotleb jätkuvalt vähemalt 250 miljoni krooni suuruse investeringutoetuse eraldamist.
2. Koostöökogu soovib kahekordistada algklassidele mõeldud ujumise algõpetuse programmi toetussummasid 2008. aastaks 7 200 000 kroonini.

Kokkulepe:

1. Rahvaraamatukogude teavikute soetamiseks eraldatakse riigieelarvest 35 000 000 krooni.
2. Rahvaraamatukogude IT riistvara soetuse toetamiseks eraldatakse 2 000 000 krooni.
3. Tervisespordi arendamiseks suunatakse maakondlike tervisespordikeskustele 11 975 000 krooni.
4. Laulu- ja tantsupeotraditsiooni hoidmiseks eraldatakse kooride-, rahvatantsurühmade ning orkestrite tegevustoetusteks 24 000 000 krooni.
5. Jätkatakse algklasside ujumise algõpetuse programmi toetamist.
6. Kultuurkapitalist eraldatakse maakondlikele ekspertgruppidele projektide toetuseks prognoosi kohaselt 29 039 850 krooni.

V Teehoid, ühistransport ja IKT

1. Omavalitsusliitude Koostöökogu delegatsiooni ettepanekud:

1. Teehoiu korraldamise tagamiseks suurendada teeseaduses kütuseaktsiisist laekuvate vahendite kohalike teede hoiuks eraldatavat osa 30 %'ni Jätkata läbirääkimisi teehoiu vahendite kulupõhiste jaotuspõhimõtete väljatöötamiseks, eesmärgiga tagada nimetatud vahendite õiglasem, sealhulgas ka erinevaid kulutingimusi arvestav jaotus kohalike maanteede ja tänavate vahel kindlustamaks eri liiki ja eri omandis olevate teede vastavus teeseadusest tulenevatele nõuetele.
2. Valmistada ette teeseaduse muudatus, millega:
 - 2.1. seadustatakse kergliiklusteede võrdne kohtlemine maanteede või tänavatega;
 - 2.2. luuakse võimalus kanda teeregistrisse tänavaid mis asuvad väljaspool linnu aleveid ja alevikke;
 - 2.3. kavandatakse võimalus ka metsateede avalikuks kasutamiseks.
3. Suurendada maakonna ühistranspordiliinide eraldatavat toetust 40 % võrreldes 2007. aastaga.
4. Näha ette vahendid linnu läbivate riigimaanteede hoiu rahastamiseks.
5. Kompenseerida kohalikele omavalitsustele ühistranspordiseadusest tulenev saamata jäänud piletitulu.
6. Näha ette vahendeid riigieelarves sadamate maismaaühenduste ja rahvusvaheliste veonduse

marsruutide üleriiklikult oluliste investeeringute toetamisel (sh. liikluskorraldusvahendite paigaldamiseks ja korrashoiuks).

7. Tagada liinitoetus püsiühenduse tagamiseks väikesaartega, investeeringutoetus sadamarajatiste ja sildumiskohtade korrashoiuks.

2. Valitsuskomisjoni ettepanekud:

1. Kohalike teede hoiuks nähakse Majandus- ja Kommunikatsiooniministeeriumi 2008 eelarve projektis ette 15 % teehoiuks eraldatavatest vahenditest.
2. Kohalikel omavalitsustel koos Maanteeametiga kanda riiklikku teeregistrisse lisaks kohalike teede pikkusele ka teisi teid iseloomustavaid andmed teehoiuvahendite jaotamise paremate põhimõtete väljatöötamiseks.
3. „Teeseaduse“ sätted ei tee takistusi jalgrattateede hoiu rahastamise arvestamiseks kogu teehoiuvahendite koosseisus. Kohalike omavalitsuste ettepaneku alusel võib kohalike teede hoiuraha jaotamise põhimõtteid muuta.
4. Väljaspool linnu, aleveid ja alevikke asuvate tänavate hoiukulude rahastamist on võimalik arvestada nende teede kandmisel riiklikku teeregistrisse, st tee (tänav) tunnuste täiendamisel. Vajadusel on vaja muuta vastavat Vabariigi Valitsuse määrust.
5. Metsateed ei ole avalikult kasutatavad teed ja nende teede kasutusala laiendamisel on olulised metsateede omanike seisukoht. Vastavad ettepanekud peavad tegema kohalikud omavalitsused ja metsateede omanikud.
6. Riigimaanteede ümbersuunamiseks linnadest on vastavad ehitusobjektid ette nähtud teehoiukavas ja nende objektide nimekiri vaadatakse üle igal aastal vastavalt "Teeseaduse" sätetele.
7. 2008 riigieelarve eelnõus on kavandatud ühistranspordi sihtotstarbeliseks toetuseks maanteetranspordi korraldamisel (nn bussidotatsioon) 245 miljonit krooni ehk +25 miljonit krooni võrreldes 2007. aastaga.
8. 2008. aasta riigieelarve eelnõus on saartega ühenduse pidamise toetamiseks ette nähtud 42 miljonit krooni (2007. aastal 37,7 miljonit krooni).
9. Leppida kokku transpordi, teede ning IKT tööühma raames Omavalitsusliitude Koostöökogu delegatsiooni koordineerivas rollis Eesti Rahvusliku Liiklusohutusprogrammi aastateks 2003-2015 tegevuskava kohalike omavalitsuste pädevust puudutavate meetmete ja tegevuste kooskõlastamisel.
10. Alustada läbirääkimisi järgmistel info- ja kommunikatsioonitehnoloogia (IKT) teemadel:
 - 10.1. Kiire Internet kõigile: Eesti asustatud punktides elanikele ja ettevõtetele kvaliteetse ja sobiva kiirusega internetiühenduse pakkumine mõistliku hinnaga;
 - 10.2. Üldine digitaalne asjaajamine: viia kõik Eesti omavalitsused, nende hallatavad asutused ja seotud ettevõtted üle digitaalsele dokumendihaldusele;
 - 10.3. Informatsiooni lihtne leitavus ja süstematiseeritud pakkumine;
 - 10.4. e-demokraatia kasutuselevõtt: elanikel on võimalik omavalitsuse kodulehekülje vahendusel osaleda interaktiivsetes foorumites ja debattide omavalitsuse elukorralduse ning arengu küsimustes. Loodud on õiguslik raamistik elektrooniliselt avaldatud arvamuste samaväärses arvestamiseks traditsioonilisel meetodil esitatud arvamustega;
 - 10.5. e-teenuste laialdane kasutuselevõtt omavalitsustes.

Kokkulepe:

1. Jätkata läbirääkimisi tehoiu rahastamise küsimustes.
2. Alustada läbirääkimisi IKT teemade osas.

Eriarvamus:

1. Omavalitsusliitude Koostöökogu jääb oma taotluse juurde suurendada kütuseaktsiisist laekuvate vahendite kohalike teede hoiuks eraldatavat osa 30 %'ni ning näha teeseaduses alates 2008 ette nende vahendite eraldamine vähemalt 15 % ulatuses.
2. Omavalitsusliitude Koostöökogu jääb oma taotluse juurde suurendada 2008 riigieelarves maakondliku ühistranspordi sihtotstarbeliseks toetuseks eraldatavaid vahendeid vähemalt 40 % võrra võrreldes 2007. aastaga.
3. Kompenseerida kohalikele omavalitsustele ühistranspordiseadusest tulenev saamata jäänud piletitulu.

VI Maade munitsipaliseerimine ja omaniku kohustuste täitmise tagamine jätkuvalt riigi omandis oleval maal

1. Omavalitsusliitude Koostöökogu delegatsiooni ettepanekud:

1. Taotleda Vabariigi Valitsuselt riigi maapoliitika selget defineerimist, sealhulgas riigi maareservi suuruse kindlaksmääramist.
2. Seadustada võimalus vaba- ja reformimata riigimaa munitsipaliseerimiseks kohalikele omavalitsustele pandud ülesannete täitmiseks, sh arendustegevuseks, ettevõtluse soodustamiseks, jne. Töötada välja ning rakendada munitsipaalmaa sihtotstarbe muutmise lihtsustatud kord.
4. Kavandada õiguslikud alused avalike ülesannete (teede, tänavate, väljakute, parkide, mänguväljakute, kalmistute jmt rajamine) täitmiseks vajalike eraomanike maade vahetamiseks riigi maareservi ja reformimata riigimaade vastu.
5. Näha ette, et maad, mis kuulusid enne natsionaliseerimist omavalitsustele peaksid kuuluma munitsipaliseerimisele.
6. Reformimata riigimaade hooldamise ja haljastamise kulud tuleb katta riigieelarvest. Kavandada riigi ja kohaliku omavalitsusüksuse vaheline lepinguline suhe reformimata riigimaade korrashoiuks ning planeerida selleks riigieelarves piisavalt vahendeid.

2. Valitsuskomisjoni ettepanekud:

1. Valitsusliidu programm aastateks 2007-2011 näeb ette ka riigi valitsemiseks mittevajaliku maa tsiviilkäibesse andmise. Selle tagamiseks kavandatakse 2007. aasta jooksul sõnastada riigi maareservi moodustamise põhimõtted ning määratleda riigi maareservi vajadused 2008. aasta jooksul.
2. Reformimata maa munitsipaalomandisse andmine kohaliku omavalitsuse ülesannete täitmiseks, sh arenguks, on ka täna "seadustatud" maareformi seaduse §-s 28 mille lg 2 kohaselt on lisaks lg 1 nimetatud maadele võib munitsipaalomandisse anda ka maad, mis on vajalik kohaliku omavalitsusüksuse ülesannete täitmiseks ja arenguks. Munitsipaalmaa sihtotstarbe muutmisele on piirangud seatud vaid sotsiaalmaa sihtotstarbe suhtes ning sihtotstarbe muutmise erikorra kehtestamine ei ole vajalik. Sotsiaalmaa on munitsipaalomandisse antud selgelt üldistes huvides ja kohaliku

omavalitsuse ülesannete täitmiseks, mistõttu selle sihtotstarbe muutmise vajadus saab olla vaid erandlik, mitte tavapärase protseduur.

3. Ei ole põhjendatud täiendava vahetusmenetluse sätestamine õigusaktides. Vajadusel on võimalik avalike ülesannete täitmiseks vajalikku maad munitsipaalomandisse anda ning ka kohalikul omavalitsusel võimalik rakendada eramaade sundvõõrandamise menetlust oluliste objektide realiseerimiseks. Märkime, et reformimata maa ei saa olla (vahetus)tehingute objektiks põhjusel, et nimetatud maa on reformimata.
4. Maareformi seaduse lg 1 p 7 ja 8 kohaselt antakse munitsipaalomandisse 1940. aasta 16 juuni seisuga kohaliku omavalitsusüksuse omandis olnud ja käesoleval ajal munitsipaliseerimist taotleva kohaliku omavalitsuse haldusterritooriumil asuv maa, välja arvatud maa, mis kuulub riigi omandisse jätmisele vastavalt maareformi seaduse §-le 31 või mis kuulub ostueesõigusega erastamisele vastavalt maareformi seaduse §-dele 7, 8, 9 või 10 või mis kuulub omandisse andmisele endise kruntrendimaa (obrokimaa) omandisse andmise ja kompenseerimise seaduse alusel; samuti antakse munitsipaalomandisse 1940. aasta 16 juuni seisuga külakogukonna omandis olnud ühismaa, välja arvatud maa, mis kuulub tagastamisele või ostueesõigusega erastamisele maareformi seaduse §-des 6-10 sätestatud ulatuses.

Reformimata riigimaade korrashoiu teravamate probleemide lahendamiseks on jäätmeseadust täiendatud (jõust 11.03.2007) keskkonnateenistuste kohustusega korraldada reformimata maal jäätmete käitlemine ja saastuse likvideerimine. Reformimata maade haljastamise tagamise küsimus seondub aga eelkõige kohalike omavalitsuste tegevusega eelkõige puhke- ja vabaaja veetmiseks mõeldud maade munitsipaalomandisse taotlemisega. Riigimaade, sh riigi reservmaade, korrashoiuks kavandatakse järgmisest aastast vastavate vahendite ettenägemist riigieelarves. 2008.a. riigieelarves kavandatakse selleks 15 miljonit krooni.

Kokkulepe:

1. Keskkonnaministeerium tutvustab kohalikele omavalitsustele riigi maareservi moodustamise põhimõtteid hiljemalt novembris 2007.
2. Jätkatakse läbirääkimisi vaba- ja reformimata riigimaa, aga samuti ka enne 16.06.1940 munitsipaalomandisse kuulunud maade munitsipaliseerimise küsimuste osas eesmärgiga jõuda pooli rahuldavate lahendusteni 01. märtsiks 2008.
3. Jätkatakse läbirääkimisi avalike ülesannete täitmiseks vajalike eraomanike maade vahetamise osas riigimaade vastu või rahalise kompenseerimise osas riigieelarve vahenditest eesmärgiga jõuda pooli rahuldavate lahendusteni 01. märtsiks 2008.
4. Keskkonnaministeerium näeb ette 2008 riigieelarves 15 miljonit krooni riigi omandis olevate maade hooldamisega seotud tööde finantseerimiseks.

VII Keskkonnakaitse ja veemajandus

1. Omavalitsusliitude Koostöökogu delegatsiooni ettepanekud:

1. Näha ette riigipoolne osalus kordades kasvanud tööde hindade kasvu osaliseks katmiseks kohalike omavalitsuste EL fondidest rahastatavates keskkonnakaitsealikes, veemajanduse ja ehitusprojektides, mis on esitatud finantseerimisperiodiks 2004-2006.
2. Kavandada riigipoolne osalus kohalike omavalitsuste EL fondidest rahastatavates keskkonnakaitsealikes, veemajanduse ja ehitusprojektides, eelarveperioodil 2007-2013, ning otsida võimalusi

kohalike omavalitsuste omaosaluse vähendamiseks.

3. Keskkonnaministeeriumil töötada välja riigi ja kohalike omavalitsuste keskkonna-alaste funktsioonide kaardistamine, maksumuse hindamine ja selge ülesannete ning selleks vajalike vahendite jaotus.
4. Taotleda, et Keskkonnaministeerium koos üleriigiliste omavalitsusliitudega valmistaks ette õigusaktide eelnõud linnakeskkonna väärtustamiseks looduse parema kaitseks ja terviklikult planeeritud eksponeerimiseks luues võimaluse linna rahvusparkide moodustamiseks.
5. Taotleda, et kohalikele omavalitsustele seadusega või seaduse alusel pandava funktsiooni või ülesande lisamisele Keskkonnaministeeriumi haldusalas eelneb majandusanalüüs ning lisanduvate ülesannete täitmiseks vajalike vahendite hindamine Keskkonnaministeerium informeerib Rahandusministeeriumit lisanduvatest ülesannetest tulenevatest täiendavatest kuludest kohalike omavalitsuste eelarvetele ja Rahandusministeerium taotleb kulude katteks vastavalt vahendeid. Nimetatud õigusaktide eelnõude väljatöötamise töögruppidesse kaasatakse kohalike omavalitsuste esindajaid.

2. Valitsuskomisjoni ettepanekud:

1. Keskkonnainfrastruktuuri, sh veeinfrastruktuuri ehitusprojekte kavandatakse rahastada vastavalt väljatöötamisel oleva Veeinfrastruktuuri rahastamise põhimõtetele (koostatakse 2007 III kvartalis), kus leiab kajastamist ka omavalitsuste osalus nimetatud arendustöös. Näeme ette ka vajadust vee-ettevõtete poolseteks kriitilisteks analüüsideks projektide maksumuste osas. Siinkohal KKM püüab anda ka nõu analüüsides tegemisel.
2. Keskkonnaministeerium kavandab riigipoolse osaluse kohalike omavalitsuste EL fondidest rahastatavates keskkonnakaitsealsetes, veemajanduse ja ehitusprojektides eelarveperioodil 2007-2013.
3. Keskkonnaministeerium on jätkuvalt seisukohal, et seadustes on piisavalt funktsioonid määratletud, vajalike täiendavate analüüsides juures peaks juhtroll olema kas Siseministeeriumil või omavalitsusliitudel.
4. Keskkonnaministeerium on seisukohal, et Looduskaitse seadus (LKS) annab piisavad võimalused looduse kaitseks KOV tasandil.
6. Kohalikele omavalitsustele seadusega või seaduse alusel pandava funktsiooni või ülesande lisamisele Keskkonnaministeeriumi haldusalas eelneb majandusanalüüs ning lisanduvate ülesannete täitmiseks vajalike vahendite hindamine. Keskkonnaministeerium informeerib Rahandusministeeriumit lisanduvatest ülesannetest tulenevatest täiendavatest kuludest kohalike omavalitsuste eelarvetele.

Kokkulepe:

1. Keskkonnaministeerium arvestab keskkonnaalaste tegevuste planeerimisel kohalike omavalitsuste eelarvete tugevdamise vajadusega riiklike ja kohalike keskkonnaprioriteetidega määratud ülesannete täitmiseks. Keskkonnaministeerium valmistab ette ja tutvustab kohalikele omavalitsustele 2007 oktoobris Veeinfrastruktuuri rahastamise põhimõtted, milles kajastatakse ka riigipoolne ja omavalitsuste osalus nimetatud arendustöös
2. Keskkonnaministeerium kavandab riigipoolse osaluse tööde hindade kasvu osaliseks katmiseks kohalike omavalitsuste EL fondidest rahastatavates keskkonnakaitsealsetes ja veemajanduse projektides, mis on esitatud finantseerimisperiodiks 2004-2006 ning eelarveperioodil 2007-2013 kohalike omavalitsuste EL fondidest rahastatavates keskkonnakaitsealsetes ja veemajanduse projektides.

3. Jätkatakse läbirääkimisi kohalike omavalitsuste keskkonna-alaste funktsioonide täpsustamise, kaardistamise ja maksumuse hindamise osas.
4. Jätkatakse läbirääkimisi võimalike õigusaktide eelnõude väljatöötamiseks linnakeskkonna väärtustamiseks, looduse paremaks kaitseks ja terviklikuks eksponeerimiseks.
5. Kohalikele omavalitsustele seadusega või seaduse alusel pandava funktsiooni või ülesande lisamisele Keskkonnaministeeriumi haldusalas eelneb majandusanalüüs ning lisanduvate ülesannete täitmiseks vajalike vahendite hindamine. Keskkonnaministeerium informeerib Rahandusministeeriumit lisanduvatest ülesannetest tulenevatest täiendavatest kuludest kohalike omavalitsuste eelarvetele ning taotleb kulude katteks vastavalt vahendeid. Õigusaktide eelnõude väljatöötamise töögruppidesse kaasatakse kohalike omavalitsuste esindajaid.

VIII Lõppsätted

1. Vabariigi Valitsus esitab käesolevad läbirääkimiste tulemused koos 2008. aasta riigieelarve eelnõuga Riigikogule.
2. Pooled töötavad käesoleva aasta lõpuks välja 2009. aasta eelarve läbirääkimiste põhimõtted ja töökorra.

Vallo Reimaa

Urmas Kruuse

Kurmet Mürsepp

Regionaalminister,
Valitsuskomisjoni esimees

Eesti Linnade Liidu juhatuse
esimees

Eesti Maaomavalitsuste Liidu
esimees

19. september 2007